

in quantum de illo habetur existimatio quod sit fidelis et verax in verbis suis; ergo veritas dicentis, ut sic, est ratio credendi in omni fide; veritas autem dicentis, ut dicens est, est illa veritas quæ inclinatur ad servandam veritatem in verbis, quam appellamus veritatem in dicendo; ergo Deus, ut est prima veritas in hoc genere, est objectum formale perfectissimæ fidei, qualis est fides infusa seu Theologica. Et confirmatur: nam si conferamus has duas veritates in cognoscendo et in dicendo, hæc posterior multo magis necessaria est, et quodammodo sola sufficit ut dicenti fides adhibeatur. Quantumvis enim aliquis sit sapiens et veritatem cognoscat, si non sit studiosus et rectus in verbis suis, non potest illi adhiberi fides; si autem verax sit in loquendo, etiamsi minus sapiat, dignus fide habetur, quia qui est fidelis in verbis, non affirmat nisi quæ scit, et certa pro certis, et dubia pro dubiis. Et ideo ex vi solius virtutis veritatis, censetur quis dignus fide; ergo hæc veritas in summo gradu existens in Deo, est sufficiens ratio formalis objecti fidei. Quod ita potest explicari, quia etiamsi per impossibile Deus aliquid ignoraret, nihilominus veracitas ejus esset sufficiens ratio credendi illi, quia sciremus nihil affirmare nisi quod novit, vel prout novit. Unde illi Theologi, qui dicunt Deum non certo cognoscere futura conditionata, quæ nunquam absolute futura sunt, consequenter dicunt illa non revelari a Deo, ut certo futura, sed juxta inclinationem causarum, ut veritas Dei in dicendo semper sit certa; ergo hæc est sufficiens ratio objecti fidei.

7. *Judicium de adductis opinionibus, et vera quæstionis resolutio.* — Inter has sententias hæc ultima videtur propinquius ad veritatem accedere, et si necessarium esset aliquam illarum eligere, ea esset præferenda. Vera tamen resolutio est, has duas veritates, seu perfectiones in cognoscendo et dicendo, constituere, nostro modo intelligendi, in Deo summam quamdam auctoritatem in testificando, ratione cujus dignus est certissima et indubitata fide, atque ita hanc Dei auctoritatem esse objectum formale fidei, et sine dubio hoc significare voluerunt antiqui Theologi relati a Valentia supra, sub § *Primam veritatem*, etc., quando fere omnes dixerunt Deum, sub ratione primæ veritatis, esse objectum formale fidei; neque dissentiant, ut arbitror, auctores tertiæ et quartæ sententiæ. Declaraturque breviter, nam ad fidem testificantis

duo sunt necessaria: unum est ut falli non possit; nam alias, quantumvis sit rectus et prudens in loquendo, timeri potest ne fallatur; aliud est, ut non decipiat, nec voluntarie alios fallat, ut satis probatum est, et per se patet. Ad primum autem istorum necessaria est veritas in cognoscendo; ad secundum autem, necessaria est veritas in dicendo; ergo utraque occurrit in objecto formali fidei. Necessarium autem est ut utraque sit prima in suo genere; nam, ut dixit D. Thomas, 2. 2. q. 17, art. 5, necessarium est ut in quacumque virtute Theologica formale objectum ejus sit regula in suo ordine suprema, et non indigens alia regula; ut in charitate, est summa bonitas; in spe, summa fidelitas, vel potentia: ita ergo in fide est summa veritas in utraque ratione *cognoscendi et loquendi*, et hoc est esse *primam veritatem*. Nec propterea multiplicantur rationes formales in objecto fidei, sed e duobus attributis, nostro modo intelligendi, coalescit una suprema ratio formalis, quæ nomine veritatis seu auctoritatis testificantis significari potest.

8. *Quid respondendum ad fundamenta illarum opinionum.* — Atque ita nihil est necessarium respondere ad tertiam, et quartam sententiam; omnia enim quæ dicunt admittimus; neutram autem per se solam sufficere dicimus, ad supremam auctoritatem testimonii divini. Ad secundam autem de *Deitate*, respondemus *Deitatem* sub hoc tantum conceptu non satis explicare rationem formalem objecti fidei, ut satis constat ex dictis. Deinde dicimus fidem, quatenus fides est, non resolvere suam credulitatem in Deitatem, ut deitas est; nam, licet in re ipsa Deus sit prima veritas, quia est Deus, nihilominus fides ad credendum non spectat unde habeat Deus primam veritatem, sed tantum considerat quod illam habeat. Unde ad hoc explicandum possumus uti hac conditionali præcisione: nam si Deus esset prima veritas, modo explicato, quamvis non esset Deus, esset sufficiens objectum et ratio credendi; ergo signum est Deitatem non ingredi objectum formale, sed esse veluti radicem ejus, aut quasi generale prædicatum in illa inclusum, quod fortasse voluerunt Capreolus et Cajetanus. Tandem explicari potest ex objecto visus: est enim coloratum objectum formale visus, quatenus colorem habet; habet autem colorem quia habet talem mixtionem primarum qualitatum, et nihilominus hæc mixtio primarum qualitatum non pertinet ad objec-

ium formale visus, sed est radix illius; quod ergo ibi realiter invenitur, in Deo considerari debet nostro concipiendi modo, et ad hoc sufficit virtualis distinctio divinarum perfectionum, ut diximus.

SECTIO V.

Utrum de ratione primæ veritatis sit non posse fallere seu mentiri, et hoc sit necessarium ad objectum formale fidei?

1. *Introductio ad præsentem quæstionem.* — *Loquendo de Deo, non distinguitur falsum dictum a mendacio.* — *Explicatur hæc confirmatio.* — *Alia formalis.* — In præcedenti sectione, fere supposuimus esse in Deo perfectionem quam nunc inquirimus, non tamen illam probavimus; et ideo hanc veritatem confirmare, et explicare necesse est, quia nec defuerunt hæretici illam negantes, neque Catholici qui illam in dubium revocarent. Coincidit enim hæc quæstio cum illa, an Deus possit mentiri; nam, licet mendacium et falsum dictum in hominibus distinguantur, in Deo distingui non possunt. Mentiri enim est falsum dicere ex intentione, seu cogitando vel cognoscendo falsum esse quod dicitur, ut tradit Augustinus, in libris de Mendacio et Contra mendacium; et Gratian., referens multa ex Patribus 2. 2, quæstione secunda, per totam. Unde duplex distingui solet falsitas dicentis: una materialis, et alia formalis; materialis est, quando aliquis putans esse verum quod dicit, decipitur et decipit, et tunc non committitur mendacium; poterit tamen committi levitas et temeritas in loquendo, quæ indirecte participet malitiam mendacii propter periculum; formalis autem falsitas est, quando quis, cognoscens falsum esse quod dicit, illud affirmat, aut cognoscens esse verum, illud negat; et hoc est proprie et directe mendacium. Possumus addere tertium membrum de mendacio formaliter tali, licet materialiter contingat verum esse quod dicitur; si quis enim existimet falsum esse quod loquitur, licet in hoc decipiatur, quia revera ita est sicut loquitur, nihilominus mendacium committit, quia contra mentem loquitur, in quo ratio mendacii consummatur, ut tradit D. Thomas 2. 2, q. 141, et reliqui Scholastici, in dist. 38, cum Augustino, lib. de Mendacio, c. 3, et Contra mendacium, c. 12, et in aliis locis, quæ referuntur in Decreto ubi supra; in Deo autem non locum habet decep-

tio vel falsitas verborum materialis, quia nihil ignorat, nec opinatur, nec judicat verum quod falsum est, nec falsum quod verum est, et ideo non potest loqui falsum quin mentiatur, id est, contra suam mentem loquatur; atque ita hæc duæ quæstiones in Deo una sunt.

2. *Error Priscilianistarum, Deum sæpe dixisse falsum.* — *Ad quatuor capita reducuntur loca Scripturæ quibus hic error fundatur.* — Circa quam errarunt Priscilianistæ, hæretici dicentes non solum posse Deum dicere falsum, sed etiam sæpius dixisse. Ita refert Augustinus, l. Contra Mendac., c. 2, et de Hæresibus, in 70, et Prateol. verb. *Priscilianistæ*, numero nono, afferebantque illi hæretici varia loca Scripturarum, quæ falsitatis arguebant, quibus nunc ex professo respondere non possumus, quia id magis pertinet ad tractatum de Scriptura; adducuntur autem per singula a Valent., tom. tertio disp. punct. 3; eisque abunde satisfacit post Bellarm., l. 1. 1. controv. 1. Solum adverto ad quatuor capita revocari posse quæ obijciunt. Primum est aliquorum locorum quæ videntur inter se habere contrarietatem, seu repugnantiam, nam qui dicit contraria, necesse est ut in aliquo eorum falsum dicat. Sed hæc conciliantur facile juxta verum sensum utriusque loci, ut videre licet in Augustino, in libris de Concordia Evangelistarum, et in expositioribus Scripturæ, et aliqua ex his locis tetigit Cano, l. 2 de Locis. Secundum caput est eorum in quibus viri Sancti, et divino Spiritu ducti, falsum dixerunt, ut cum Jacob dixit: *Ego sum filius tuus primogenitus*; et Abraham cum dixit: *Ego et puer revertemur ad vos*, cum tamen cogitaret filium sacrificare, et similia. Sed hæc parvi momenti sunt, quia non constat hos et similes Patres in singulis verbis spiritu Dei fuisse locutos; ut homines autem potèrant interdum lingua delinquere, præsertim leviter, et ita quidam Theologi illos accusant, alii excusant, et hi probabilius loquuntur, et est facile, propter verborum amphibologiam vel metaphoram, et Patres frequentius ita de illis sentiunt, præsertim Augustinus, dictis libris de Mendacio, et in aliis locis quæ referuntur in dicta quæstione Decreti. In tertio capite continentur quædam promissiones vel prædictiones Dei, quæ non videntur impletæ. Quartum caput continet loca in quibus dicitur Deus aliquando decipere homines, de quibus pauca statim dicam. Neque contra hanc hæresim oportet amplius disputare; tum quia destruit Scripturarum fi-

dem, et ita negat principia quibus principaliter convincendi sunt ejus auctores; tum etiam quia omnia quæ dicemus contra sequentem sententiam, sufficienter illam impugnant.

3. *Secunda sententia.* — *Prædictæ sententiæ fundamentum.* — Est ergo secunda sententia aliquorum Catholicorum, qui pro certo habent Deum nunquam falsum dixisse, et consequenter etiam fatentur de potentia ordinaria mentiri non posse, quia ipse legem statuit nunquam mentiendi, cui legi potentiam suam quasi alligare voluit, et hoc dicitur potentia ordinaria. Nihilominus tamen ausi sunt dicere posse Deum de potentia absoluta falsum dicere. Ita tenuit Gabriel, in 3, distinct. 12, q. 1, et dist. 18, not. 3, et concl. 2, qui ad vitandam vocis invidiam, non admittit mendacium sub hac voce esse possibile in Deo, quia mendacium (inquit) significat falsum dictum cum deordinatione et malitia morali; Deus autem licet falsum diceret, non faceret malum moraliter, et ita non mentiretur. Quam sententiam etiam tenuit Petrus de Aliaco, in 1, quæst. 12; et Holcot., in 2, dist. 5; et Adamus, in 3, q. 5. Fundamentum præcipuum hujus sententiæ est, quia nullus est actus intrinsece malus; ergo nec mendacium est intrinsece malum; ergo non repugnat Deo; nam si repugnaret, maxime propter moralem malitiam, nam illa sublata, nulla potest cogitari contradictio; quod patet facile: nam illa actio significandi seu revelandi falsum, realis et possibilis est; et in Deo non deest potentia executiva sufficiens ad efficiendam physice illam actionem, si alias moraliter non repugnat; non repugnabit autem, si a mendacio separetur malitia. Probatur ergo primum antecedens ex illo Pauli, ad Rom. 3: *Ubi non est lex, nec prævaricatio*; ergo nullum est malum, nisi quatenus lege prohibetur; ergo nihil est intrinsece malum, nam si quid tale sit, erit necessario malum, quod repugnat, quia prohibitio per legem non est necessaria, sed libera Deo. Unde confirmatur et probatur consequens, quia potuisset Deus non prohibere mendacium; tum ergo non esset malum. Item postquam prohibuit, potest dispensare in illo, sicut dispensavit cum Abraham in homicidio, et cum filiis Israel in furto, quæ non sunt minus intrinsece mala; et ita dispensasse Deum cum Jacob in mendacio significat Innocentius III, in c. *Gaudemus*, de Divortii; ergo multo magis potest Deus de sua absoluta potentia secum, ut ita dicam, dispensare, vel potius, quia ipse non

subditur legi, etiam suæ, non obligatur illi, ac propterea non faceret malum, licet diceret falsum: non ergo repugnat.

4. *Secundum fundamentum.* — *Ratione confirmatur.* — Secundo, potest Deus non implere promissum; ergo et falsum dicere; nam ejusdem rationis sunt, facere ut sit verum quod dictum fuerat, et observare ut sit verum quod dicitur, ut tradit D. Thomas, 2, 2, quæst. 110; et Cajetanus ibidem, in principio, et dixi late in l. 2 de Juram., cap. 1, et in Relect. de libert. Dei, disp. 2, sectione 2. Antecedens probatur ab illis hæreticis num. 2 allatis, ex Genes. 4, ubi Deus promittit Caim non fore occidendum ab aliquo, et tamen postea occisus est; ita Isa. 38, et 4 Reg., cap. 20, Deus prædixit mortem Ezechiae, quæ non evenit; et idem fuit de eversione Nini-væ, Jonæ 3. Et confirmatur ratione, quia alias non posset nunc Deus privare beatos gloria sua, nec damnatos a pœna liberare, quia ageret contra promissiones suas; consequens autem videtur absurdum, alias nunc Deus necessario et non libere conservaret gloriam beatorum, et promittendo amitteret dominium suarum rerum, quia non posset libere illis uti prout antea poterat.

5. *Tertium fundamentum.* — *Confirmatur.* — Tertio, perinde est mentiri per alium, ac per se ipsum; Deus autem potest mentiri, et decipere homines per spiritum creatum; ergo et per se ipsum. Minor patet, ex illo 2 ad Thessal. 2: *Ideo mittet illis Deus spiritum erroris, ut credat mendacio*; et eodem modo dicitur, Job. 12, Deus decipere Principes; et 3 Reg. 22, cum quæreret Deus quis decipiat Prophetam illum, et spiritus malus se paratum offerret, Deus probavit; unde subdit ibidem Michæas Propheta: *Ecce dedit Deus spiritum mendacem in ore omnium Prophetarum*; unde Augustinus, l. 83 Quæstion., quæst. 53, docet, licet Deus non utatur spiritibus bonis ad decipiendos homines, interdum uti spiritibus malis ad illum effectum, in pœnam peccatorum hominum; ergo etiam potest Deus hanc pœnam per seipsum infligere; nam Deus potest esse auctor omnis mali pœnæ, juxta illud: *Si erit malum in civitate, quod non fecerit Dominus?* Et hæc est optima ratio ad honestandam hanc actionem in Deo, propter bonum finem puniendi hominem. Et confirmatur ex Augustino, lib. de Grat. et lib. arb., cap. 20 et 21, ubi sentit interdum movere Deum hominem, et inclinare interius ad errorem in pœnam peccati, juxta illud

Pauli: *Propter quod tradidit eos Deus in reprobum sensum.* Multi etiam Theologi dicunt inclinare, imo et determinare voluntatem ad malum, saltem pro materiali; ergo potest etiam inclinare vel determinare ad falsum, quia illud tantum est materiale quoddam malum ex parte ejus qui decipitur, et ex parte Dei non est cur habeat majorem deformitatem hoc posterius quam illud prius; ergo eadem ratione potest Deus testificare falsum, quia non minus efficaciter est causa erroris inclinando interius quam testificando; et simile argumentum sumi potest ex eo quod Deus potest infundere habitum falsæ opinionis, et similia, in quibus contradictio non apparet.

6. *Prima assertio bipartita.* — *De gradu certitudinis non conveniunt Doctores quoad duas partes.* — *Probatur tamen esse de fide, primo ex Scriptura.* — Nihilominus dicendum est primo, Deum nec de potentia ordinaria, nec de absoluta falsum aut mendacium dicere posse. Hanc assertionem quoad primam partem, de potentia ordinaria, fatentur omnes Theologi esse de fide; quoad alteram vero, solum docent illam ut opinionem Theologicam, dum simpliciter resolvunt fidei non posse subesse falsum. Durandus, in 3, dist. 24, q. 2, et latius Major, 3, d. 38, q. 4, conc. 4; Mars., in 3, q. 14, art. 2; Gregorius, in 1, dist. 42, q. 1, art. 1, et omnes moderni Theologi hic, art. 3; Valentia, citato punct. 3, sub § *Nec de potentia absoluta*, etc.; et Cano, l. 2 de Locis, cap. 3. Mihi tam certa videtur pars posterior sicut prior, tum quia prior sine posteriore certa esse non potest, ut ostendam; tum etiam quia Scriptura et Patres æqualiter utramque docent. Probatur ergo primo Scriptura ad Hebr. 6: *Ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium habeamus*; duæ autem illæ res sunt assertio seu promissio Dei, et juramentum; est autem sciendum¹ juramentum Dei non addere certitudinem dictis Dei secundum se, licet nobis interdum ita loquatur, quia illo modo solemus concipere majorem asseverationem, et certiore; cum tamen Deus non habeat majorem se per quem juret, tantum per se ipsum jurat, et ideo juramentum ejus non addit auctoritatem dicto ejus; sicut ergo impossibile est,

¹ Consule auctorem, in Relect. de Libertate Dei, disp. 1, sect. 2, et l. 1 de Juram., c. 14.

teste Paulo, Deum mentiri cum loquitur cum juramento, ita etiam cum simpliciter loquitur. Quod autem illud impossibile sit simpliciter, intelligendum in ordine ad omnem potentiam: probatur, quia alias non firmissimum solatium haberemus: formidare enim possemus an Deus uteretur sua potentia absoluta. Deinde est optimum testimonium, Numer. 23: *Non est Deus ut homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur*; in quo testimonio duo notanda sunt: unum est, non minus ibi affirmari, Deo repugnare mendacium quam mutationem; est autem impossibile de potentia absoluta Deum mutari; ergo impossibile est eodem modo mentiri; aliud est, cum Deus ad hominem comparatur, non comparari secundum actum; hoc enim modo, non omnes homines mentiti sunt aliquando, ut patet de Virgine beata, et de Joanne Baptista; comparatur ergo secundum capacitatem, quia Dei natura non est capax mendacii, sicut est humana natura, et ideo per antonomasiam dicitur Deus *verax* in Scriptura, et non mentiri, scilicet ad Tit. 3: *Qui non mentitur Deus*, et ad Roman. 3: *Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax*; et Joann. 3: *Qui accipit ejus testimonium, significavit quia Deus verax est*, veritate, scilicet, quæ non admittit falsitatem, quia hoc modo accipiunt ejus testimonium qui credunt in illum; sic etiam Joann. 8: *Qui misit me verax est*. Facit denique illud Matth. 24: *Cælum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt*; perinde enim est ac si diceret: Cælum et terra deficere possunt, utique de potentia absoluta, nam de ordinaria non deficient; verba autem Christi per nullam potentiam falsa esse potuerunt.

7. *Probatur secundo ex Patribus.* — Secundo probatur ex Patribus: Dionysio, cap. 8 de Divin. nomin.: *A veritate cadere, a Deo est cadere*; quo, quid impossibilius Deo; Ambrosio, in Annotationibus ad cap. 23 Numer., alias lib. 6, epist. 3 ad Cromatium, ubi expendens verba illius capitis, et Pauli, ad Hebr. 6, supra adducta, inquit: *Impossibile hoc non infirmitatis est, sed virtutis et majestatis; est enim impossibile Deo quod nature ejus contrarium est, non quod virtuti est arduum, et ita veritas non recipit mendacium*; sic etiam Athanasius, lib. de Incarnat. Verbi, infert mendacium non posse inveniri in Deo, quia alias non esset Deus; quam illationem probat Anselmus, l. 1 Cur Deus homo, c. 12: *Quia non vult mentiri voluntas nisi in qua*

corrupta est veritas, vel quæ deserendo veritatem corrupta est; si autem Deus talem haberet voluntatem, non esset Deus; sic etiam dixit Origenes, l. 5 contra Celsum, aliquantulum a principio: *Dum omnia possibile Deo esse dicimus, scimus hanc vocem omnia, intelligendam esse non de non existentibus, nec de ratione carentibus; fatemur etiam Deum non posse turpia, alioquin Deus posset non esse Deus;* et infra dicit, *Deum nihil posse quod se non deceat, quia hoc Deitas ipsa non admittit.* Similiter Chrysostomus, homil. 4 in Symbol., dicit aliqua Deum non posse, licet sit omnipotens, inter quæ ponit falli et fallere, ac mentiri. Idem repetit l. 4 de Provid., post medium, et Cyrillus, l. 2 in Joann., cap. 69, dicit non posse mentiri divinam naturam, et ita exponit verba Joann. 3, supra citata: *Qui accipit ejus testimonium, significavit quia Deus verax est; quia qui credit, significat, inquit, non posse mentiri divinam naturam;* et Basilus, serm. de Abdicat. rerum: *Hæc (inquit) verba Dei sunt, et ideo falsa esse non possunt.* Præterea Eusebius, l. 43 de Præpar. Evangel., cap. 3, æque putat repugnare Deo mendacium ac mutationem. Denique Augustinus, 22 de Civit., c. 25: *Si volunt (ait) invenire quod Omnipotens non potest, ego dicam: Mentiri non potest;* et lib. de Symbolo ad Catechum., c. 4: *Si mentiri posset, non esset omnipotens;* et 15 de Trin., cap. 15: *Magna (inquit) illius verbi potentia est non posse mentiri;* et dicto l. 83 Quæstionum, quæst. 53, dicit esse impium et nefarium, credere Deum posse esse deceptorem. Legi etiam potest Bernard., sermone tertio de Cœna Domini, et sermone de Omnibus Sanctis. Ex quibus omnibus satis liquet hos Patres loqui de potentia absoluta; inferunt enim contradictionem et repugnantiam ad divinam naturam.

8. *Probatum tertio ratione. — Mendacium intrinsece malum ostenditur. — Nec potest ex bono fine honestari. — Tertio argumentor ratione; prima et maxime a priori est, quia mendacium est intrinsece malum, quod esse de fide sentit Augustinus, hæres. 70, et in libro de Mendac., et contra Mendacium, et sumi potest ex cap. Super eo, de Usuris, quatenus ibi dicitur, secundum divinam Scripturam, non esse licitum mentiri etiam propter tuendam vitam, et quia hoc per se non est hujus loci, ideo in eo non immoramur. Late id confirmant Castro, verb. Mendacium; et Cano, l. 2 de Locis, cap. 2; et Corduba,*

l. 4 Quæstionum, quæst. 29. Declaratur autem breviter, supponendo principium contrarium fundamento contrariæ sententiæ, quia quædam sunt intrinsece mala, quæ prohibentur quia mala, et non e converso, ut in materia de Peccatis et de Legibus divus Thomas et omnes graviores Doctores docent, et ratio est, quia sicut in aliis rebus quædam sunt contraria naturæ uniuscujusque rei, seu illi disconvenientia, quæ eo ipso mala sunt tali rei, ita etiam naturæ rationali quædam sunt per se et ex intrinseca ratione illi contraria et disconvenientia, quæ respectu illius mala sunt, et facta libere sunt mala moraliter, ut est odium Dei, vel similia¹. Unde licet hæc, respectu creaturæ, semper sint lege prohibita (quod Paulus, ad Rom. 3, intendit), non tamen sunt mala quia prohibita, sed potius prohibentur quia mala, nam hoc spectat ad sapientem Dei providentiam. Et ideo quæ hujusmodi sunt, si suam rationem obtineant, Deo etiam repugnant, quia summo bono repugnat omne malum, etiamsi per legem illi prohibitum non sit. Quod autem mendacium sit hujusmodi, probatur primo, quia certum est mendacium, per se spectatum, non esse bonum, neque indifferens, ut etiam Barbari sentiunt; est ergo per se malum. Secundo, quia est valde dissonum naturæ rationali, quia evertit ordinem ejus, et est contra finem, et necessitatem verborum seu locutionis rationalis; nam ad hoc est institutum a natura verbum externum, ut per illud significemus internum, et ita possit esse inter rationales naturas societas, et fidelitas, seu fiducia; totum autem hoc destruitur, si verba non consonant menti, et ideo, eo ipso quod verbum est falsum signum, est per se dissonans rationali naturæ, et hoc est esse per se et intrinsece malum. Et hinc ulterius concluditur nunquam posse honestari propter bonum finem, si retineat rationem falsi signi, seu mendacii, quia ab illo est inseparabilis malitia, et nunquam licet facere malum, ut inde eveniat bonum, teste Paulo. Imo addit acute Augustinus, lib. de Mendac., capite octavo, multo magis destrui naturæ institutionem, si dicamus aliquando licitum esse mendacium: *Quomodo enim (inquit) credendum est illi qui putat aliquando esse mentium, nam forte tunc mentitur quando præ-*

¹ Vide auctorem, in tract. de Bonit. et malit., disput. 7, lect. 1, et l. 2 de Legib., cap. 40, num. 11.

cipit ut illi credamus? et paulo post: *Quo admissio, omnis omnino disciplina fidei subvertitur.* Ex eodem principio concluditur non posse mendacium fieri licitum, etiam ex dispensatione divina, quia non potest Deus intrinsecam rei naturam mutare. Unde, quid sit, an possit Deus auferre suam prohibitionem, nihilominus, hoc etiam dato, mendacium retineret malitiam quam ex se habet. Et in hoc sensu dicunt Theologi, ea, quæ sunt intrinsece mala, non recipere dispensationem etiam divinam. Neque exempla de homicidio vel furto contrarium suadent, quia in illis non est facta dispensatio in actione per se mala, sed est facta mutatio in objecto, per quam fit, ut actio non sit eadem, ut latius probatur in materia de Legibus¹; et juxta hoc etiam intelligendum dictum cap. Gaudemus, supra citatum; non enim potuit per revelationem fieri ut liceret Jacobo mentiri; potuit tamen per revelationem fieri ut significatio verborum ejus non esset falsa, quia per revelationem cognovit se esse primogenitum in re, et ordinatione divina; sic ergo per revelationem fieri potuit, ut verba illa haberent verum sensum, et menti conformem, quem sine revelatione non haberent; et consequenter factum est ut non esset mendacium, quod alias esset; non est tamen factum ut, manente mendacio, id est, locutione contra mentem, ab eo separaretur malitia; cum ergo Deus nullum malum possit operari, neque mentiri ullo modo potest.

9. *Corroboratur præcedens ratio triplici medio. — Ad primum fundamentum secundæ sententiæ in numero tertio propositum. — Secundo, principaliter probatur hæc veritas, et confirmatur ratio facta: nam etiamsi per impossibile excusari posset homo a malitia mendacii, propter aliquam urgentem necessitatem quam sine mendacio vitare non posset, in Deo non haberet locum talis excusatio. Primo, quia nunquam potest Deus indigere mendacio ad aliquem bonum finem consequendum, juxta illud Job 43: Numquid indiget Deus vestro mendacio? et ideo valde reprehenduntur ministri Dei, qui mendaciis vel falsis revelationibus utuntur, ad fidem confirmandam, vel virtutem persuadendam, ut videre licet in Concilio Lateranensi, sub Leone X, sect. 3, et ratio est, quia Deus est omnipotens et sapientissimus, ideoque non potest illi deesse medium honestum, ad fi-*

¹ Vide in l. 2 de Legib. capit. 15.

nem suum consequendum absque mendacio. Unde etiam Plato, l. 2 de Republ., in fine, dixit mendacium semper esse indignum Deo, etiamsi homini interdum posset esse utile; qua ratione usus est etiam Eusebius, loco citato; et Clemens Alexandrinus, l. 6 Stromat., § 6, ubi etiam Platonem adducit. Secundo est specialis repugnantia respectu Dei, quia per quodlibet mendacium, etiam minimum, amitteret suam supremam auctoritatem; hoc autem majus detrimentum esset, quam posset esse utilitatis in quocumque mendacio, præterquam quod impossibile est quod velit Deus se privare summa quadam auctoritate, quæ ad suam perfectionem et providentiam maxime necessaria est¹; ob hanc causam, licet mendacium simplex de se sit veniale peccatum, confirmare illud juramento, semper est mortale peccatum, quia facere Deum testem vel minimi mendacii, est illum privare tota sua infallibili auctoritate; et ideo etiam evidentiùs est nunquam licere homini pejerare propter extrinsecam necessitatem, quam simpliciter mentiri. Unde etiam confirmatur hæc ratio, quia, si Deus de quacumque potentia falsus testis esse posset, tota firmitas catholice fidei everteretur; non enim potest esse firma et certa, nisi sit infallibilis; non potest autem esse infallibilis nisi fundetur in testimonio cui falsum subesse non possit. Dices, satis esse ut non possit de potentia ordinaria. Sed hoc valde frivolum est; nam si Deus absolute mentiri posset, unde certo constare posset nunquam dicturum mendacium? Dices: Quia ita statuit et affirmavit. Sed contra, quia de hoc ipso dicto formidare poterit ne in illo falsum dicat, sua absoluta potentia utendo. Item, quia si mentiri posset, etiam posset non implere legem a se statutam; ergo nihil deservit potentia ordinaria, contra quam agi potest per potentiam absolutam. Et confirmatur maxime, quia lumen, seu habitus fidei, ex natura sua inclinatur ad assentiendum revelationi divinæ secundum se, et abstrahendo a potentia ordinaria, vel absoluta; ergo si divinæ revelationi secundum se spectatæ posset subesse falsum, etiam lumen fidei de se inclinaret, non solum ad verum, sed etiam ad falsum, et ita nullo modo posset ejus assensus omnino esse certus. Dices posse habitum fidei talem

¹ Consule auctorem, de Juram., l. 1, c. 4, num. 15 et 16; Sancium, l. 4 Decal., cap. 42, num. 6.